

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

8. Burns A. Doing action research in English language teaching: A guide for practitioners / A. Burns. – New York: Routledge, 2010. – 187 p.
9. Littlewood W. Communicative language teaching: An expanding concept for a changing world / W. Littlewood // Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning. – Vol. II. – 2011. – PP. 541–547.

REFERENCES

1. Barabanova H. V. Metodyka navchannya profesiyno-orijentovanoho chytannya v nemovnomu VNZ [Methodology of teaching of the professionally-oriented reading in non-linguistic Universities], K., IN-KOS, 2005. 315 p.
2. Borysenko V. V. Teoretychni zasady katehoriyi “kompetentsiya” [The theoretical basis of the category of “competence”]. Naukovi zapysky Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriya: Pedahohichni ta istorychni nauky. K., Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova, 2011, Vol. 96, pp. 20–29.
3. Borodina H. I. Komunikatyvno-orijentovane navchannya inozemnoyi movy v nemovnomu vuzi [Communication-oriented learning of a foreign language in the non-linguistic university]. Inozemni movy, 2005, Vol. 2, pp. 28–30.
4. Vdovin V. V. Komunikatyvnyj pidkhid yak optimalnyj zasib vyvchennya inozemnoyi movy u VNZ [The communicative approach as the best way of the learning of the foreign language at universities]. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika»: zb. nauk. prats, Lviv, Lvivska politehnika, 2007, pp.15–20.
5. Zabolots'ka O. O. Inshomovna pidhotovka studentiv nemovnykh spetsialnostey v umovakh hlobalizatsiyi [Foreign language training of students of non-linguistic specialties in the conditions of globalization]. zb. nauk. prats, Pedahohichni nauky, Kherson, Vyd-vo KhDU, 2015, Vol. 67, pp. 232–240.
6. Luchkevych V. V. Komunikatyvna spryamovanist' navchannya inozemnoyi movy u systemi profesiynoyi pidhotovky vchyteliv-filolohiv [The communicative orientation of teaching of the foreign language in the system of the professional training of philologist teachers]. Suchasni informatsiyi tekhnolohiyi ta innovatsiyi metodyky navchannya u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiya, teoriya, dosvid, problemy, 2013, vyp. 34, pp. 386–390. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2013_34_83.
7. Sernyak O. Komunikatyvno-orijentovane navchannya inozemnykh mov. Barjery ta shlyakhy podolannya pereshkod [Communicative-oriented learning of foreign languages. Barriers and ways to overcome obstacles]. Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu “Ostrozka akademija”, seriya “Filolohichna”, 2015, vyp. 54, pp. 67–70.
8. 10 Burns A. Doing action research in English language teaching: A guide for practitioners. New York, Routledge, 2010. 187 p.
9. Littlewood W. Communicative language teaching: An expanding concept for a changing world. Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning, Vol. II, pp. 541–547.

Стаття надійшла в редакцію 21.09.2017 р.

УДК 378

DOI 10:25128/2415-3605.17.4.3

В'ЯЧЕСЛАВ ШОВКОВИЙ

schovk@bigmir.net

доктор педагогічних наук, професор
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
бульвар Тараса Шевченка, 14, м. Київ

ТЕТЯНА ШОВКОВА

tschovk@ukr.net

кандидат педагогічних наук, асистент
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
бульвар Тараса Шевченка, 14, м. Київ

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

**СТРАТЕГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ПРЕДМЕТ
ЛІНГВОДИДАКТИЧНОЇ ДИСКУСІЇ**

Проаналізовано погляди на суть і зміст лінгводидактичного поняття «стратегічна компетентність». Встановлено відсутність в єдиній інтерпретації цього феномена серед науковців: учені співвідносять стратегічну компетентність з компенсаторними вміннями, метакогнітивними процесами, мовленнєвим актом, процесом навчання мови. Визначено потребу в розмежуванні навчально-стратегічної та комунікативно-стратегічної компетентності, а також в оперуванні саме цими поняттями, які відображають два різні види діяльності: комунікацію та навчання. Обґрунтовано неправомочність в ототожненні стратегічної компетентності з компенсаторною, а також з метакогнітивними процесами, які є регулятором процесу комунікації. Комунікативно-стратегічну компетентність запропоновано розуміти як систему знань, навичок та вмінь, здатності та готовності використовувати комунікативні стратегії з метою досягнення необхідного перлокутивного ефекту в процесі комунікативної взаємодії.

Ключові слова: стратегічна компетентність, комунікативно-стратегічна компетентність, навчально-стратегічна компетентність, комунікативні стратегії.

ВЯЧЕСЛАВ ШОВКОВЫЙ

доктор педагогических наук, профессор
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко
бульвар Тараса Шевченко, 14. г. Киев

ТАТЬЯНА ШОВКОВА

кандидат педагогических наук, ассистент
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко
бульвар Тараса Шевченко, 14. г. Киев

**СТРАТЕГИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ КАК ПРЕДМЕТ
ЛИНГВОДИДАКТИЧЕСКОЙ ДИСКУССИИ**

Проанализированы взгляды на сущность и содержание лингводидактического понятия «стратегическая компетентность». Установлено отсутствие в единой интерпретации этого феномена среди ученых, которые соотносят стратегическую компетентность с компенсаторными умениями, метакогнитивными процессами, речевым актом, процессом обучения языку. Определена потребность в разграничении учебно-стратегической и коммуникативно-стратегической компетентности, а также в оперировании именно этими понятиями, которые отражают два разных вида деятельности – коммуникацию и обучение. Обоснованно неправомочность в отождествлении стратегической компетентности с компенсаторной, а также с метакогнитивными процессами, которые являются регулятором процесса коммуникации. Коммуникативно-стратегическую компетентность предложено понимать как систему знаний, навыков и умений, способность и готовность использовать коммуникативные стратегии с целью достижения необходимого перлокутивного эффекта в процессе коммуникативного взаимодействия.

Ключевые слова: стратегическая компетентность, коммуникативно-стратегическая компетентность, учебно-стратегическая компетентность, коммуникативные стратегии.

VYACHESLAV SHOVKOVY

Doctor of Pedagogy, Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv
Kyiv, 14 Taras Schevchenko Boulevard

TATIANA SHOVKOVA

PhD (Pedagogy), Lecturer
Taras Shevchenko National University of Kyiv
Kyiv, 14 Taras Schevchenko Boulevard

STRATEGIC COMPETENCE AS SUBJECT OF LINGUODIDACTIC DISCUSSION

The article attempts to resolve the contradictions between various concepts and views on strategic competence demonstrating the author's understanding of the phenomenon. The «STRATEGY» frame covers the sequence of stages of mental activity: goal-setting, planning, selection of necessary moves / tactics, forecasting, regulation and reflection (evaluation of results of activity, implementation of the set goals). In other words, the strategy involves defining the goal, a series of necessary moves (tactics), the means of their implementation, and managing the process of their application and implementation, as well as the anticipated result of the activity. There is not a unanimous interpretation of this phenomenon among scholars when the latter correlate strategic competence with compensatory skills, metacognitive processes and a speech act, together with the process of language learning. The necessity of differentiating between the educational-strategic and communicative-strategic competences is defined, as they reflect two different types of activities – communication and education. The article analyzes the views of the scholars who adhere to communicative-pragmatic, metacognitive and compensatory approaches to the interpretation of strategic competence. The article proves the implausibility of identifying the strategic competence with compensatory one. Communicative-strategic competence is defined as system of knowledge, skills and abilities which presuppose the ability and readiness of the learner to use communication strategies with the purpose to achieve the necessary perlocutionary effect in the process of communicative interaction. It has been proved that the competent speaker should be able to choose the leading communicative strategy aimed at achieving the communicative goal (in speech production) and adequate perception and interpretation of the communicative purpose (in speech reception), to use a series of interrelated and interdependent tactics represented by verbal and nonverbal means of communication. The implementation of the communicative strategy is ensured by psychological processes of goal-setting, planning, management and reflection.

Keywords: *strategic competence, communicative-strategic competence, educational-strategic competence, communicative strategies.*

Поняття «стратегічна компетентність» наразі викликає дискусії і суперечності серед багатьох науковців, які не можуть дійти спільної думки щодо суті, змісту, компонентного складу означеної компетентності. Така неоднотайність поглядів зумовлена насамперед складністю і суперечністю поняття «стратегія», розмаїттям підходів до інтерпретації поняття «стратегічна компетентність» в сучасному лінгводидактичному дискурсі, складністю процесу навчання іноземної мови, який поєднує фундаментальні положення теорії комунікації та теорії діяльності. Суперечність поглядів на феномен стратегічної компетентності в лінгводидактиці, потреба належного його вивчення, скрупульозного аналізу та дискусії з метою вироблення певних констант, здатних урегулювати та уніфікувати наявні теорії, необхідність у виробленні (чи, принаймні, наближенні) єдиного розуміння та інтерпретації стратегічної компетентності науковцями зумовлює актуальність публікації.

Стратегічна компетентність була предметом дослідження багатьох вчених. Проаналізувавши низку праць, присвячених означеній компетентності, констатуємо плюралізм поглядів на її сутність та зміст. Окремі науковці стратегічну компетентність визначають як компенсаторну (С. Мойранд, Ж. А. ван Ек, Г. Стерн, Д. В. Агапова, Є. І. Багузіна). Інші вкладають у зміст стратегічної компетентності стратегії досягнення комунікативних цілей найбільш ефективним способом, тобто дотримуються комунікативно-прагматичного підходу (Е. Тароне, Л. Бахман, Л. О. Карєва). Г. С. Кобишева, Н. О. Баранова, В. В. Жура стратегічну компетентність розглядають у руслі комунікативної діяльності й стають на позиції метакогнітивного сприйняття цього феномена (як процес планування мовлення). Л. С. Артамонова диференціює дискурсивну (комунікативно-прагматичну), стратегічну (вміння планувати мовленнєву поведінку), компенсаторну та навчальну компетентності. Кожну з цих компетентностей дослідниця визначає окремо. С. Ю. Ніколаєва та І. П. Задорожна дотримуються інтегрованого розуміння стратегічної компетентності. Науковці, зокрема, виокремлюють три групи стратегій: 1) навчальні стратегії: метакогнітивні (спрямовані на регулювання процесу навчання), когнітивні (пов'язані з виконанням певних завдань); 2) стратегії використання іноземної мови у різних видах мовленнєвої діяльності; 3) комунікативні стратегії. Наукові пошуки Е. М. Булатової, А. Ден, Н. В. Єлашкіної, А. І. Забалуєвої, О. Г. Кашиної та інших дослідників перебувають на позиціях визначення стратегічної компетентності як навчальної (здатності учнів користуватися навчальними стратегіями). Аналіз досліджень останніх років показав суперечність і заплутаність у

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

визначенні стратегічної компетентності. Навіть у межах одного дослідження часто висловлюються діаметрально протилежні думки (наприклад, визначають цю компетентність і як навчальну, і як комунікативно-прагматичну), що спонукає до аналізу різних поглядів з метою зведення їх до спільного знаменника та вироблення єдиного розуміння.

Метою статті є спроба вирішити суперечності між різними поглядами, концепціями на стратегічну компетентність та виробити авторське розуміння цього феномена.

Спробуємо проаналізувати виділені вище підходи до інтерпретації стратегічної компетентності та вирішити окремі дискусійні питання. Перш ніж перейдемо до аналізу існуючих поглядів на феномен стратегічної компетентності, встановимо визначення ключового поняття – «стратегія».

Проаналізувавши існуючі дефініції поняття «стратегія» в різних галузях науки, в т. ч. лінгвістики та педагогіки [3, с. 44–45; 10, с. 239; 11; 12], ми зробили висновок, що фрейм «стратегія» охоплює таку сукупність і послідовність етапів розумової діяльності: «цілепокладання», «планування», «добір необхідних ходів/тактик» «прогнозування», «регулювання» та «рефлексії (оцінки результатів діяльності, реалізованості поставлених цілей)». Тобто стратегія передбачає визначення мети, певних ходів (тактик), засобів їх імплементації та управління процесом їх застосування та реалізації, а також обов'язкового результату діяльності. Наше розуміння поняття стратегії збігається із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти, в яких стратегії визначені як «мовленнєві засоби, котрі користувач мовою застосовує для мобілізації та балансу своїх ресурсів, активізації вмінь та навичок, щоб задовольнити комунікативні потреби у певному контексті та успішно виконати поставлене завдання найбільш зрозумілим або найбільш економним можливим способом залежно від його/її конкретної мети» [5, с. 57].

Багато науковців розглядають стратегічну компетентність у навчальному аспекті (А. Ден, Н. В. Єлашкіна, А. І. Забалуєва, Н. С. Руденко й ін.), оперують поняттями «стратегічна компетентність» (Н. С. Білоножко), «навчально-стратегічна компетентність» (І. П. Задорожна), «навчальна компетентність» (О. Л. Марьяновська, Н. С. Руденко, О. В. Уфімцева), «навчально-пізнавальна компетентність» (А. Ден, Н. В. Літоніна, О. І. Ятуніна), «діяльнісна компетентність» (В. В. Рябоконт).

С. Ю. Ніколаєва стратегічну компетентність розглядає як «володіння різними навчальними й комунікативними стратегіями та вміннями використовувати їх у процесі вивчення іноземної мови і в ситуаціях реального міжкультурного спілкування» [9, с. 15]. Відповідно І. П. Задорожна вживає поняття «навчально-стратегічна компетентність» і відмежовує комунікативно-стратегічну компетентність від навчально-стратегічної, інтерпретуючи останню як «здатність студента самостійно користуватися раціональними прийомами розумової праці, стратегіями оволодіння мовленнєвими, лінгвосоціокультурними й мовними компетентностями, самостійно вдосконалюватися в міжкультурному спілкуванні на основі рефлексивної самооцінки результатів власної пізнавальної діяльності» [6, с. 127]. Ми поділяємо цю думку вченої і залишаємося стояти на позиції диференційованого розуміння навчально-стратегічної та комунікативно-стратегічної компетентностей як окремих феноменів, що не варто об'єднувати гіперонімом «стратегічна компетентність», оскільки навчання і комунікація за психологічною природою є різними процесами і не можуть інтегруватися в єдину сутність. Стратегічна компетентність в широкому розумінні не обмежується лише навчальними та комунікативними стратегіями, а охоплює велетенську кількість інших стратегій, пов'язаних з багатьма компетентностями, яких набувають і учні середньої школи, і студенти вищих закладів освіти. Відповідно ключовим поняття навчально-стратегічної компетентності визначаємо «навчальні стратегії», які охоплюють сукупність інтелектуальних прийомів, покликаних забезпечити раціональну організацію процесу вивчення іноземної мови.

Значна частина науковців стратегічну компетентність ототожнює з компенсаторною, визначаючи її як здатність мовця компенсувати недостатні мовні знання, мовленнєві навички та вміння (С. Мойранд, Ж. А. ван Ек, Г. Стерн, Д. В. Агапова, Є. І. Багузіна, Д. В. Дмитрієв, М. І. Лайкова, К. О. Лопатіна, С. Д. Циренжапова, І. В. Чичикін, Л. В. Яроцька); здатність компенсувати недостатність знань мови, мовленнєвого й соціального досвіду спілкування іноземною мовою (С. Ю. Ніколаєва, А. М. Щукін). У руслі такого розуміння стратегічної

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

компетентності науковці, зокрема Р. Елліс [16], Ж. Ріхардс та Р. Шмідт [17], оперують поняттям «компенсаторні стратегії», класифікуючи їх на групи: стратегії формальної редукції, стратегії функціональної редукції, стратегії досягнення, зокрема використання іноземних слів, парафраз, запозичення, немовних стратегій, таких як міміка, жести, звукова імітація тощо. На наше переконання, компенсаторні дії не можуть претендувати на статус стратегій (останні передбачають мету, низку ходів (тактик), засобів їх імплементації, управління процесом, результат діяльності). Компенсація не може бути метою і результатом комунікативної діяльності, а є лише інструментом, одним із «ходів» реалізації спілкування, спрямованим на досягнення результату комунікації. Мета ж будь-якої комунікації – донесення інформації та авторської інтенції до співрозмовника. Тому вважаємо доцільним оперувати поняттям «компенсаторні тактики», які інтегруються з власне мовленнєвими тактиками на шляху реалізації локуції та досягнення перлокутивного ефекту.

Н. О. Баранова дотримується метакогнітивного підходу до розуміння стратегічної компетентності й визначає її як «здатність планувати у цілому певний вид діяльності», «здатність суб'єкта чітко усвідомити свій комунікативний намір і спланувати комунікативну подію», розглядає в опозиції стратегічну та дискурсивну компетентності [1, с. 101–105].

С. М. Кирилова виділяє серед стратегій іншомовного спілкування метакогнітивні, когнітивні та соціально-афективні. Метакогнітивні стратегії пов'язані з плануванням, управлінням та оцінкою ефективності спілкування. Відповідно дослідниця виділяє докомунікативні стратегії, які пов'язані з плануванням цілей спілкування з урахуванням соціальних ролей комунікантів), стратегії комунікативного етапу (саморегуляції, взаємодії і впливу), стратегії посткомунікативного етапу (рефлексія перлокутивного акту) [7]. На нашу думку, стосовно комунікації варто оперувати поняттям «метакогнітивні процеси» (а не стратегії), оскільки цілепокладання, планування, прогнозування, регулювання, рефлексія є безпосередніми інтелектуальними процесами, які забезпечують процес імплементації певної стратегії, є метакогнітивними етапами її впровадження. Крім того, означені метакогнітивні процеси присутні як в продуктивному, так і рецептивному мовленні. Якщо розглядати окремо стратегії цілепокладання, планування, прогнозування, регулювання, рефлексії, тоді ми ототожнюємо частину і ціле, гіпоніми з гіперонімом, що не має логіки. Саме тому вважаємо недоцільним використовувати в контексті навчання комунікації поняття «метакогнітивні стратегії», а оперувати поняттям «метакогнітивні процеси».

Прихильники комунікативно-прагматичного підходу (за визначенням О. Ванівської [2, с. 56]) роблять акцент на стратегіях досягнення комунікативних цілей найбільш ефективним способом (Е. Тароне, Л. Бахман, Л. О. Карева): ефективному використанні мовних ресурсів під час комунікації [15, с.9]; адекватному застосуванню освоєного репертуару стратегій [14, с. 22]; сукупності поетапних мисленнєво-мовленнєвих дій, спрямованих на моделювання учасниками комунікації з метою реалізації комунікативних цілей у процесі іншомовного спілкування [13]. Л. Гелівера оперує поняттям «дискурсивно-стратегічна компетентність», дискурсивний компонент якої охоплює знання про особливості різних типів дискурсу, а також уміння використання спектра мовних засобів для продукування та розуміння текстів. Натомість стратегічний компонент передбачає «керування» процесом комунікативної взаємодії, здатність використовувати комунікативні стратегії для вирішення комунікативних цілей [4]. М. Лайкова, Є. Красільнікова та Н. Фоменко зміст стратегічної (суб)компетентності (субкомпетентності науковці розглядають відносно комунікативної компетентності) перекладають на дискурсивну (як здатність використовувати певні стратегії й тактики спілкування). Натомість стратегічну (суб)компетентність визначають як здатність компенсувати брак мовного, мовленнєвого й соціального досвіду спілкування [8, с. 18]. На нашу думку, немає потреби в такій інтерпретації стратегічної та дискурсивної компетентностей, оскільки в ній закладена внутрішня суперечність. Приблизники комунікативно-прагматичного підходу розглядають стратегічну компетентність як здатність особистості оптимально використовувати стратегії мовлення, а також тактики, вербальні, невербальні та паравербальні ресурси задля оптимального досягнення комунікативних цілей. Загалом ми поділяємо таку думку і вважаємо слушним комунікативно-стратегічну компетентність розглядати абстраговано від інших.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Природа комунікативної взаємодії інтегрує два взаємопов'язані процеси – сприйняття (рецепіювання) та породження (продукування) мовлення. Відповідно комунікативні стратегії вважаємо доцільним розподіляти на дві групи: рецептивні та продуктивні. Рецепція мовлення зводиться до стратегії інтерпретації та розуміння інтенції співрозмовника, змісту, смислу висловлення та супроводжується певними мовленнєвими тактиками читання та аудіювання (компенсаторні тактики: здогадування про значення невідомих слів, орієнтування на стиль, жанр тексту під час інтерпретації певної інформації; контрастивні тактики: використання контрастів рідної та іноземної для глибокого розуміння мовлення, епідигматичного аналізу лексичних одиниць тощо; використання мови в рецептивних видах мовленнєвої діяльності: ймовірнісне передбачення організаційної структури та змісту інформації; побудова і перевірка гіпотези щодо комунікативного наміру контексту (І. П. Задорожна) тощо).

Продуктивні стратегії – це стратегії впливу на мовця з метою досягнення певного перлокутивного ефекту (наприклад, стратегії переконання, привертання уваги, самопрезентації, встановлення, розвиток, підтримання, розривання контакту, дискредитації тощо). Вони імплементуються за допомогою конкретних тактик: компенсаторних (перифраз, добір синонімів й ін.), афективних (зменшення хвилювання й ін.), контрастивних (використання невербальних засобів комунікації, специфічних для іншомовної лінгвокультури, тощо), використання мови в продуктивних видах мовленнєвої діяльності (відбір лексичного і граматичного матеріалу, уточнення комунікативного наміру, ініціювання діалогу, завершення діалогу й ін.). Кількість продуктивних стратегій визначити практично неможливо, як і кількість комунікативних інтенцій, що можуть виникати у процесі мовлення. Усі означені групи тактик є лише окремими кроками у процесі комунікації та дозволяють вирішити комунікативну мету лише в комплексі, тобто складають частину локуції. Самі ж вони (ці тактики) не можуть складати ані іллокутивний, ані перлокутивний акт.

Отже, у науковому лінгводидактичному дискурсі пропонуємо оперувати поняттями «комунікативно-стратегічна компетентність» та «навчально-стратегічна компетентність», які є відображенням різних видів діяльності людини, а відтак повинні бути чітко розмежовані. Комунікативно-стратегічну компетентність пропонуємо розуміти як систему знань, навичок та вмій, здатності і готовності використовувати комунікативні стратегії з метою досягнення необхідного перлокутивного ефекту в процесі комунікативної взаємодії. Компетентний мовець повинен уміти обирати провідну комунікативну стратегію, спрямовану на досягнення комунікативної мети (в продуктивному мовленні) та адекватного сприйняття та інтерпретації комунікативної мети (в рецептивному мовленні), користуватися низкою взаємопов'язаних та взаємозумовлених тактик, репрезентованих вербальними, паравербальними та невербальними засобами комунікації. Реалізація комунікативної стратегії регулюється психологічними процесами цілепокладання, планування, управління та рефлексії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баранова Н. А. Основы формирования дискурсивной компетенции студентов при обучении иноязычному профессионально-ориентированному общению: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Н. А. Баранова. – СПб., 2008. – 244 с.
2. Ванівська О. І. Комунікативно-прагматичний підхід у формуванні стратегічної іншомовної компетентності / О. І. Ванівська // Молодь і ринок. – 2016. – № 8 (139). – С. 56–60.
3. Вэй Син. Обучение китайских студентов-филологов коммуникативным диалогическим стратегиям на занятиях по русскому языку: начальный этап обучения дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Вэй Син. – М., 2014. – 231 с.
4. Геливера Л. О. Методика формирования дискурсивно-стратегической компетенции лингвиста-преподавателя посредством синонимических языковых средств: грамматический аспект: автореф. дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Л. О. Геливера. – Ставрополь, 2010. – 27 с.
5. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. – К.: Ленвіт, 2003. – 261 с.
6. Задорожна І. П. Структура та зміст навчально-стратегічної компетентності майбутніх учителів англійської мови / І. П. Задорожна // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки. – 2013. – Вип. 22. – С. 125–133.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

7. Кирилова Е. М. Обучение устной иноязычной коммуникативной компетенции на основе формирования когнитивных стратегий / Е. М. Кирилова // Известия РГПУ им. А. И. Герцена. – 2007. № 32. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/obuchenie-ustnoy-inoazychnoy-kommunikativnoy-kompetentsii-na-osnove-formirovaniya-kognitivnyh-strategiy>.
8. Лайкова М. И. Содержание коммуникативной компетенции иностранцев при использовании русского языка в сфере международного туристского бизнеса: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / М. И. Лайкова. – М., 2009. – 24 с.
9. Николаева С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу / С. Ю. Николаева // Іноземні мови. – 2010. – № 2. – С. 11–17.
10. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: Термінологічна енциклопедія / О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К., 2006. – 716 с.
11. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1970–1980. – Т. 10. – С. 156. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ukrlit.org/slovnnyk/slovnnyk_ukrainskoi_movy_v_11_tomakh/sp.
12. Современный философский словарь; общ. ред. В. Е. Кемеров. [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://gufo.me/content_fil/strategija-5619.html#ixzz4EAOpLph.
13. Терещук Д. Г. Формування у студентів філологічних спеціальностей іншомовних комунікативних стратегій з використанням мовленнєвих симуляцій: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Д. Г. Терещук. – К., 2013. – 20 с.
14. Тимофеева Т. И. Стратегическая компетенция в контексте коммуникативной деятельности студентов / Т. И. Тимофеева // Известия РГПУ им. А. И. Герцена. – 2008. – № 60. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/strategicheskaya-kompetentsiya-v-kontekste-kommunikativnoy-deyatelnosti-studentov>.
15. Bachman L. F. Fundamental Considerations in Language Testing / L. F. Bachman. – Oxford, 1990. – 118 p.
16. Ellis R. Understanding Second Language Acquisition. – Oxford: Oxford University Press, 1991. Available at: http://www-personal.umich.edu/~ncellis/NickEllis/Publications_files/SecondLanguageAcquisitionCxGPreprint.
17. Richards J. & Schmidt R. (Eds). Language and Communication. – Longman, 1979. – P. 2–27.

REFERENCES

1. Baranova N. A. Osnovy formirovaniya diskursivnoye kompetentsii studentov pri obuchenii inoyazychnomu professionalno-oriyentirovannomu obshcheniyu: [The fundamentals of the formation of students 'discursive competence in teaching foreign language vocational oriented learning]. dissertatsiya ... kandidata pedagogicheskikh nauk: 13.00.08 / Baranova Natal'ya Aleksandrovna. – Sankt-Peterburg, 2008. – 244 p.
2. Vanivska O. I. Komunikatyvno-prahmatychnyy pidkhid u formuvanni stratehichnoyi inshomovnoyi kompetentnosti [The communicative and pragmatic approach to the formation of strategic foreign language competence]. – Molod i rynok. – №8 (139), 2016. – P. 56–60.
3. Vey Syn. Obucheniye kitayskikh studentov-filologov kommunikativnym dialogicheskimi strategiyami na zanyatiyakh po russkomu yazyku: nachal'nyy etap obucheniya [Teaching Chinese students of philology the communicative dialogic strategies in the classroom in the Russian language: the initial stage of training]: dissertatsiya ... kandidata pedagogicheskikh nauk: 13.00.02 / Vey Sin. – M., 2014. – 231 p.
4. Gelivera L. A. Metodika formirovaniya diskursivno-strategicheskoy kompetentsii lingvistaprepodavatela posredstvom sinonimicheskikh yazykovykh sredstv: grammaticheskiy aspekt: [The method of forming the discourse and strategic competence of a linguistic teacher by means of synonymous linguistic means: the grammatical aspect] dis. ... kandidata pedagogicheskikh nauk: 13.00.02 / Gelivera Larisa Olegovna. – Stavropol', 2010. – 27 p.
5. Zahalnoyevropeyski rekomendatsiyi z movnoyi osvity: vyvchennya, vykladannya, otsinyuvannya [European recommendations on language education: study, teaching, assessment]. – K.: Lenvit, 2003. – 261 p.
6. Zadorozhna I. P. Struktura ta zmist navchalno-stratehichnoyi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv anhliyskoyi movy [The structure and essence of the cognitive and strategic competence of English teachers to be] / I. P. Zadorozhna // Vykladannya mov u vyshchykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zv'yazky. Naukovi doslidzhennya. Dosvid. Poshuky. – 2013. – Vyp. 22. – P. 125–133.
7. Kirillova Ye. M. Obucheniye ustnoy inoyazychnoy kommunikativnoy kompetentsii na osnove formirovaniya kognitivnykh strategiy [Teaching oral communicative competence in another language on the basis of formation of cognitive strategies] // Izvestiya RGPU im. A.I. Gertsena. 2007. №32. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/obuchenie-ustnoy-inoazychnoy-kommunikativnoy-kompetentsii-na-osnove-formirovaniya-kognitivnyh-strategiy> (data obrashcheniya: 18.10.2017).
8. Laykova M. I. Soderzhaniye kommunikativnoy kompetentsii inostrantsev pri ispolzovanii russkogo yazyka v sfere mezhdunarodnogo turistskogo biznesa [The content of the communicative competence of

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

- foreigners when using the Russian language in the field of international tourism business]: dis. ... kandidata pedagogicheskikh nauk: 13.00.02 / Mariya Iliyeva Laykova. – M., 2009. – 24 p.
9. Nikolayeva S.YU. Tsili navchannya inozemnykh mov v aspekti kompetentnisnoho pidkhodu [The objectives of teaching foreign languages in the light of competency approach] / S.YU. Nikolayeva // Inozemni movy. – 2010. – № 2. – S. 11–17 p.
  10. Selivanova O. Suchasna linhvistyka: Terminolohichna entsyklopediya [Modern linguistics: Terminologic Encyclopedia] / Olena Selivanova. – Poltava: Dovkillya-K., 2006. – 716 p.
  11. Slovnyk ukrayinskoyi movy: [Dictionary of the Ukrainian language]. v 11 tt. / AN URSR. Instytut movoznavstva; za red. I. K. Bilodida. – K.: Naukova dumka, 1970–1980. – T. 10. – S. 156. Available at: http://ukrlit.org/slovnyk/slovnyk_ukrainskoi_movy_v_11_tomakh/sp.
  12. Sovremenny filosofskiy slovar [Contemporary Philosophical Dictionary]. obshch. red. Kemerov V. Ye. Available at: http://gufo.me/content_fil/strategija-5619.html#ixzz4EAOplph.
  13. Tereshchuk D. H. Formuvannya u studentiv filolohichnykh spetsialnostey inshomovnykh komunikativnykh stratehiy z vykorystannyam movlennyevykh symulyatsiy [The formation of foreign language communicative strategies by students of philological specialties while using speech simulations]. avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ped. nauk: 13.00.02 / D. H. Tereshchuk. – K., 2013. – 20 p.
  14. Tymofeeva T. Y. Stratehicheskaya kompetentsyya v kontekste kommunykativnoy deyatel'nosti studentov [Strategic competence in the context of students' communicative activities].// Yzvestyya RHPU ym. A.Y. Hertseny. – 2008. – № 60. Available at: <http://cyberleninka.ru/article/n/strategicheskaya-kompetentsiya-v-kontekste-kommunikativnoy-deyatelnosti-studentov>.
  15. Bachman L. F. Fundamental Considerations in Language Testing / L. F. Bachman. – Oxford, 1990. – 118 p.
  16. Ellis R. Understanding Second Language Acquisition. – Oxford: Oxford University Press, 1991. Available at: http://www-personal.umich.edu/~ncellis/NickEllis/Publications_files/SecondLanguageAcquisitionCxGPreprint.
  17. Richards J. & Schmidt R. (Eds). Language and Communication. – Longman, 1979. – P. 2–27.

Стаття надійшла в редакцію 21.09.2017 р.